

MULTICULTURALISME I APRENENTATGE SERVEI

Mariona Graell Martín
Universitat de Barcelona
marionagraell@ub.edu

Resum

Amb l'arribada de població nouvinguda es fa necessari crear nous programes que treballin l'acollida a la nostre societat. L'aprenentatge servei és una pràctica que respon a aquesta necessitat, per tal de potenciar la integració i la cohesió social. El projecte Joves Guies de Mataró va en aquesta direcció: respectar i reconèixer la diversitat ètnica i cultural, fomentar la participació de tothom, afavorir la igualtat d'oportunitats, i construir una societat sobre la base de la dignitat de tots i cadascun dels individus. Es presenta aquesta experiència com a resultat d'un treball etnogràfic que vol mostrar com l'aprenentatge servei dona resposta a les necessitats emergents de la població de Mataró. La descripció s'ha fet a partir d'una observació participant, tot fent un diari de camp, entrevistes, anàlisi de les experiències que anaven visualitzant-se, i de material que se'ns va proporcionar. Un cúmul de elements que permeten explicar com es du a terme un projecte d'APS des de l'ajuntament cap als centres educatius formals. Així doncs, sistematitzem una activitat educativa que vincula l'aprenentatge servei amb el multiculturalisme, i que permet inspirar a altres poblacions que estiguin en situacions similars.

Paraules clau: aprenentatge servei, multicultural, educació en valors, educació per a la ciutadania, mentoria, escola, parteneriat.

Introducció

L'emergent augment de població nouvinguda en la nostre societat possibilita que aquesta s'obri a noves cultures i així s'enriqueixi. Aquesta forma de fluir culturalment només és possible facilitant la participació conjunta entre nouvinguts i ciutadans autòctons. L'aprenentatge servei és una activitat que treballa en aquesta línia: potencia el diàleg, el compromís, la responsabilitat cívica i l'acció social. Si això ho fan conjuntament, nouvinguts i autòctons, es potencia la convivència: comparteixen una mateixa finalitat, un mateix projecte, intercanvien opinions, es posen d'acord i augmenten amb aquestes accions el sentiment de pertinença tot donant resposta a unes necessitats socials.

La vinculació que apareix entre l'aprenentatge servei i la interculturalitat possibilita donar resposta a necessitats emergents de la nostra societat canviant. Cadascun d'aquests aspectes té un significat que a simple vista poden semblar independents d'un de l'altre, però que quan es vinculen multipliquen esforços. L'aprenentatge servei, sense massa feina, té la possibilitat d'integrar i cohesionar socialment a tots aquells que hi participen d'una forma o un altre, en un projecte. L'APS és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulat en el qual els participants es formen tot treballant sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo (Puig, 2006). Es busca fomentar valors democràtics com la participació, el diàleg i el respecte; que s'adquireixen a partir del compromís i l'acció social, elements imprescindibles per l'educació en i per la ciutadania. Perquè aquesta ciutadania sigui real és inherent vetllat per les igualtats i les diferències culturals que van apareixent. L'educació intercultural vol promoure els espais d'intercanvi, d'interacció, i de cooperació, de forma igualitària. Treballa per una aproximació d'anàlisi i de valoració de les civilitzacions. Té com a principi fonamental el diàleg entre les cultures, la comprensió i l'acceptació de l'alteralitat com a fonament del model d'interacció (Abdallah-Preteuille, 2001). Per tant, dos aspectes, l'aprenentatge servei i l'interculturalitat que es complementen: es proposen donar a conèixer les diverses realitats socials i culturals, trencar estereotips, eliminar els prejudicis i combatre les diferències (Essomba, 2006). Característiques que apareixen en el projecte Joves Guia de Mataró. L'experiència que es presenta a continuació es relaciona directament l'aprenentatge servei amb la interculturalisme. L'augment continuat de nouvinguts als centres educatius fa que aquests demanin eines per poder donar resposta a les necessitats emergents d'integració i cohesió social.

El present document vol mostrar una experiència que treballa per donar resposta a l'entrada

continua de nouvinguts als centres educatius. Tots els que hi participen en aquesta pràctica reben quelcom; els nouvinguts reben guiatge i assessorament dels seus companys experimentats i, per la seva banda, els nouvinguts acullen als joves guia i aquests coneixen o reconeixen elements culturals que complementen la pròpia. Tots acullen perquè els joves guia reben als seus iguals explicant com funciona el seu entorn més proper, alhora que els nouvinguts van acollint i integrant els elements que duen implícits els seus nous companys.

El que es presenta a continuació és el resultat d'un estudi etnogràfic que s'ha dut a terme al llarg d'un any. Aquest document s'exposa en diferents parts: la primera, la metodologia que s'ha emprat, és a dir, l'estudi etnogràfic en el que s'explica pròpiament com s'ha dut a terme; la segona part és l'explicació pròpiament del projecte, el qual consta de diferents punts: fases del projecte i avaluació del projecte; i per últim la tercera part que es presenten els resultats del present estudi.

1. Metodologia

El que es presenta a continuació és el resultat d'un estudi etnogràfic realitzat sobre l'aplicació del projecte Joves Guia de Mataró. Aquesta s'ha dut a terme a quatre centres de secundària; dos de concertats i dos de públics. Al llarg d'aquest procés s'ha treballat en tres etapes fonamentals: la immersió del projecte, l'observació d'aquest i la sistematització de la informació recollida. En la primera etapa, *la immersió*, s'ha fet una pressa de contacte amb les persones que el van dissenyar i executar. Es va enregistrar a la tècnica del pla de nova ciutadania i les educadores del projecte, perquè expliquessin la forma i el fons del projecte, la seva evolució i l'identificació de les millores realitzades. Així, el que van fer es presentar les idees generals del projecte i les seves principals característiques. Per poder recollir aquesta informació l'eina que es va emprar va ser l'entrevista semiestructurada.

Una vegada ja s'ha fet la primera etapa, apareix la necessitat d'entendre'l amb major profunditat i és quan es planteja fer una *observació participant*, i es quan arriba la segona etapa. Es va observar les relacions que s'estableixen en aquest projecte entre educadors i referents del centre, i la formació a un grup de 15 joves que volien ser joves guia. Es va participar en totes les sessions, un total de 7 hores i mitja cadascuna. L'eina metodològica que es va utilitzar i que va permetre recollir major informació va ser el diari de camp. La realització de les notes de camp ajudaven a recordar els aspectes que ressaltaven de l'observació per poder elaborar el diari de camp. Amb aquest últim s'han pogut realitzar les reflexions analítiques necessàries per estructurar aquest document. Per

poder complementar la informació que s'extreia de les observacions, ha estat necessari realitzar entrevistes als participants: els joves guia, als nouvinguts, o als referents dels centres. D'aquestes entrevistes el que es va prioritzar va ser la percepció que tenien del projecte i quins aspectes destacarien d'aquest com a protagonistes. Després d'aquestes entrevistes vaig fer el buidatge corresponent tot sistematitzant i organitzant la informació per poder extreure'n conclusions.

La tercera i última etapa és la *sistematització de la informació*. Un cop s'obté tot el material i es dóna per acabada l'observació, es revisa el material que s'ha anat recollint. Si hi ha alguna part que queda incompleta, es torna a realitzar alguna entrevista i es complementa amb la informació que ja es tenia, tot realitzant algun retorn als agents que ens han donat la informació. És el moment, doncs, d'ordenar i classificar específicament per crear un material final. És llavors quan un cop s'han realitzat aquestes fases quan es comença a realitzar l'escrit etnogràfic que a continuació es presenta.

Immersió en el projecte	1. Contacte amb les persones que realitzen aquest projecte
	2. Entrevistes
	3. Buidatge de les entrevistes
	4. Sistematització
Observació participant	5. Observació i participació
	6. Notes de camp. Diari i organització
	7. Entrevistes als protagonistes: Nens, referents..
Sistematització de la informació	9. Obtenció de tot el material, organitzar-lo, classificar-ho
	10. Realització de l'escrit

Taula 1. Etapes metodològiques.

2. El projecte

La realitat que ens envolta és cada cop més complexa, van apareixen nous reptes que ens obliguen a adaptar-nos a noves situacions. Ens ubiquem a la ciutat de Mataró, l'any 2006, amb un emergent i augment de la població nouvinguda que fa que les administracions i les entitats educatives se sentin desbordades. És en aquest context on apareix el projecte Joves Guia. Es vol atendre a la població nouvinguda tot treballant la cohesió social i la igualtat d'oportunitats. El projecte joves guies atén unes necessitats directament dirigides als centres educatius, com a conseqüència del visible augment de guetos a les hores de pati.

El projecte pretén ser una eina i un recurs per poder tractar aquesta temàtica, tot impulsant i facilitant la socialització dels joves nouvinguts al territori i la societat d'acollida, especialment l'escola. Per tant, es vol evitar i en alguns casos disminuir l'efecte de rebuig social en els centres. És en aquesta línia on es presenta com un projecte d'aprenentatge servei que afavoreix l'integració, la cohesió i l'interculturalitat. L'acollida és la que ajuda a potenciar i afavorir les relacions amb els

nouvinguts en relació a tots aquells aspectes en els que es podrien sentir perduts dins del centre, i és el jove guia el qui fa de pont entre el nouvingut i el centre, tant normatiu com relacional.

Els destinataris del projecte, per tant, són els joves i adolescents guies i nouvinguts; alumnes d'entre primer i quart d'ESO que per un costat, es formen als joves que vulguin ser acollidors; i per l'altre, es dona resposta a les necessitats dels nouvinguts.

El projecte de Joves Guies és una experiència d'aprenentatge servei perquè assoleix els cinc requisits bàsics per a que sigui APS. Es dona una formació a un grup de joves amb la finalitat que aquests després voluntàriament ofereixin al centre un servei. Aquesta formació anirà intencionadament dirigida a un servei. Aquest que es realitza va dirigit directament als nouvinguts i indirectament a la comunitat educativa, i això fa que els joves guia aprenguin des d'una continua participació i reflexió tant de la formació com i del servei, a partir de l'experiència; és a dir, els joves aprenen des de dues vessants, una en la formació i un altre més experiencial i vivencial en el servei. Per tant l'aplicació del projecte que es presenta consta estructuralment de diferents parts: en primer lloc la formació que es realitza als joves voluntaris que volen esdevenir joves guia, en segon lloc el servei que realitzen al col·lectiu de nouvinguts al centre, i en tercer i últim lloc les últimes reflexions i valoracions del projecte.

Els projectes d'aprenentatge servei tenen una sèrie de característiques que potencien que els *aprenentatges* sorgeixin de realitat amb la que es treballen. La formació que reben els joves guia és bàsicament la que necessitaran per poder acollir al jove nouvingut; prioritàriament d'habilitats socials i, de les característiques i la normativa del centre. Aquests coneixements són assolits quan els joves són subjectes actius en el procés d'ensenyament-aprenentatge. La metodologia que s'usa per tal de facilitar aquesta tasca és activa, mitjançant dinàmiques. Els Joves Guia és un projecte educatiu amb utilitat social, per que parteix d'una necessitats socials específiques. Vol donar eines als centres docents per tal de resoldre la problemàtica de cohesió social. A partir d'aquestes necessitats es realitzen uns aprenentatges que ajuden al jove guia a entendre millor la problemàtica i pensar quines són les solucions més comuns.

Un cop que els joves han estat formats, es realitza la següent part del projecte, el *servei*. Els joves guies realitzaran l'acollida amb l'arribada d'un nouvingut. Cal tenir en compte que aquesta tasca serà desenvolupada amb l'ajuda del referent del centre que és la persona que realitzarà el seguiment.

Quan els joves guies han obtinguts uns aprenentatges específics ja poden començar a realitzar el servei. Es realitzarà a partir dels aprenentatges que s'han treballat prèviament i alhora es

desenvoluparan una sèrie de valors que potencien la participació ciutadana i reflexió continua. Els joves començaran a assolir una sèrie d'aptituds que aniran desenvolupant al llarg d'aquesta experiència. La reciprocitat també és un element que apareix en aquest projecte, doncs els joves guia i els nous desenvolupen qualitats personals. Tot això, produeix un impacte formatiu i transformador, tant pels actors participants com per l'entorn educatiu on s'aplica el projecte. Els partners que participen en aquesta experiència, són per un costat el centre educatiu i per l'altre, l'ajuntament de Mataró des de nova ciutadania.

El que es presenta a continuació és el procés que s'ha de seguir per dur a terme el projecte: en primer lloc s'expliquen les fases que són necessàries per desenvolupar-lo, i en segon lloc es presenta l'avaluació que es fa al llarg projecte.

2.1. Fases del projecte

Per poder assolir les fites que es plantegen en el projecte, es fa imprescindible especificar en quines parts es divideix. És un projecte que estructuralment és d'aprenentatge servei però que la temàtica que pren principal rellevància és l'interculturalitat. Així doncs, en aquest apartat el que s'expliquen són tots els moments necessaris que cal seguir per tal de treballar amb i per la cohesió i l'integració social. A continuació es descriu en primer lloc les realitzacions de parteneriat, en segon lloc el procés formatiu i en tercer lloc la realització del servei.

Relacions de parteneriat

El primer pas que cal, fer per iniciar el projecte, és el que fa referència a la creació de vincles. És el moment en el que les entitats que treballen conjuntament es posen en contacte, i d'aquí dependrà en bona part, com anirà el projecte en el seu futur. Aquest procés és llarg, ja que establir vincles és una de les tasques més difícils a realitzar.

En el cas que ens ocupa, el Joves Guia s'inicia amb una primera reunió en la que assisteix la tècnica de l'ajuntament, l'equip directiu del centre i l'educador que realitzarà la formació. Es presenta el projecte i s'adapta al clima i les necessitats del centre; especificant quins són els elements claus per tal que el projecte funcioni: la implicació del referent, la creació d'espais temporals i físics per desenvolupar l'acció i la comunicació continua entre el referent i l'educador.

Un cop que s'han establert els punts claus, el referent i l'educador preparen la forma com

presentaran el projecte als estudiants amb molta cura, doncs dependrà de com s'expliqui a l'alumnat per que aquest s'apunti. Cal destacar que aquesta activitat és voluntària i que en la major parts dels casos depèn de la primera impressió de que s'apunten. Per tant, s'ha de pensar com atraure i motivar als joves per tal que aquest hi vulguin participar. Entre l'educador i el referent determinen quina és el millor moment per explicar el projecte: a les tutories, a espais més informals, a les assignatures en les que el referent té contacte amb el grup, a través d'altres professors, d'entre d'altres, i d'aquesta manera atraure a quants més estudiants millor.

Els joves que estan interessats se citen per assistir a una reunió on l'educador/a de nova ciutadania és el principal agent emissor de la descripció del projecte: se'ls informa del seu sentit i de la proposta de canvi que se'ls blinda. S'explica la funció que realitzaran al fer-se joves guia, dels valors que es desenvolupen i de la necessitat de la seva ajuda per tal que el projecte funcioni i es clarifiquen quines són les expectatives i condicions per poder fer de jove guia. Aquesta sessió informativa es realitza de manera amena i dinàmica, per tal d'assegurar el major número de participants. Un cop ha finalitzat la xerrada, els joves són els que tenen l'última paraula i són ells els qui s'apunten al curs.

Paral·lelament a aquest procés, el referent i l'educador es reuneixen per determinar els criteris que se seguiran per a la realització de les sessions de formació: quins dies i hores es durà a terme les sessions formatives, el número de joves recomanable per sessions, d'entre 10 i 15 estudiants, els requisits per assolir el grau de jove guia (la importància de l'assistència, la participació o el seu comportament). És important pactar aquests aspectes per ambdues parts del projecte, doncs aquest element serà un nou factor que permetrà fer-se el projecte propi des de les dues entitats: centres formals i nova ciutadania.

En aquest primer moment es lliguen tots els aspectes que fan que el projecte passi de ser un projecte extern a un projecte propi a partir del pacte amb les necessitats del centre, la concreció dels destinataris, els agents que intervenen (referent, educador i mediador intercultural) i els elements logístics. Es determinen i es lliguen tots els aspectes de manera comuna i es treballa com si fos una sola institució. S'uneixen esforços per arribar a la mateixa finalitat, construir un entorn socialment més cohesionat, és a dir, inclusió i cohesió social dintre del centre i treballada pels joves.

	Partners	Finalitat
I fase	Ajuntament de Mataró, Pla de Nova Ciutadania	Dues entitats amb els mateixos objectius. Tenen les

	i Centre Educatiu	mateixes necessitats.
II fase	Reunió Ajuntament (tècnica i educadora) i centre educatiu (equip directiu) 1projecte-2entitats=1projecte-1entitat	Es discuteixen els punts claus del projecte que es durà a terme. Especificar referent del centre.
III fase	Referent del centre i Educador de Nova Ciutadania	Concreten projecte a la realitat del centre. Pensen en com buscar possibles participants.
IV fase	Joves del centre i equip docent del centre	Informació al jove mitjançant els tutors.
V fase	Joves – educador - referent.	Motivació per que s'apunten al curset
VI fase	Referent i educador.	Logística del projecte. com funcionaran les sessions.

Taula 2. Relacions de parteneriat

Procés formatiu

Per tal que els joves dels centres educatius puguin desenvolupar la tasca que es proposa en aquest projecte, cal realitzar una formació específica. Aquesta es du a terme abans de realitzar el servei als joves que voluntàriament s'han apuntat a l'activitat.

L'escenari o marc educatiu on es fa la formació és a una aula àmplia per garantir la mobilitat del grup. Aquest no potser més gran de 15 persones, ni més petit de 4; d'això dependran les dinàmiques que es faran. Depenent dels centre aquestes sessions s'ubicaran a l'horari lectiu o no lectiu, tot depenen de les seves característiques i possibilitats. Tot i que es recomana que sigui fora d'horari lectiu. És important aclarir les persones que estan involucrades en la formació: educador, mediador i referent.

L'educador/a en la formació és qui porta les sessions, amb la complicitat del mediador i la presència indirecta del referent, segons cada centre. En aquestes sessions el referent no hi participa activament, però generalment sap tot el que passa en elles doncs hi ha bona comunicació amb l'educador, i així el referent no queda desconnectat d'aquest primer moment del projecte; és d'aquesta manera que el projecte pren un sentit per tots els agents que hi participen i ningú queda del tot desvinculat.

L'educador/a s'encarregarà d'anar adaptant els continguts a les necessitats del grup, crear les dinàmiques i els aprenentatges pertinents i posant al dia al referent dels successos que van havent.

El mediador/a intercultural aportarà a les sessions, a part de la seva complicitat amb l'educador/a, els seus coneixements de mediació i elements multiculturals que poden ajudar a veure els temes que es plantegen als joves de manera més oberta i vivencial. L'educador/a i el mediador/a pretenen potenciar el grup i desenvolupar capacitats individuals per poder fer futurament la tasca de jove guia.

Activitats formatives
<ul style="list-style-type: none"> - Dinàmiques. - Treball en grups. - Debats. - Resolució de conflictes - Estudi de cas. - Tallers basats en l'activisme del discent - Clarificació de valors

Taula 3 Tipus d'activitats

L'estructura de les sessions és a través de diferents de tipologies. Aquestes es podrien distingir entre les d'*escalfament*, en la que es posa en situació al grup; les de *continguts*, en el que s'expressen els que es pensen treballar amb més profunditat aquell dia; les de *confiança*, en el que es desenvolupa la seguretat en un grup; i les d'*avaluació*, en la que es pretén obtenir una reflexió dels joves sobre els aprenentatges que han obtingut i les dificultats amb les que s'han anat trobant al llarg de la sessió.

Seqüència de les sessions
<p>Cercle de cadires</p> <p>Presentació de la dinàmica</p> <p>Fer la dinàmica i crear acció mentre es realitza</p> <p>Presentar preguntes que ajudin a reflexionar i a pensar el sentit de la dinàmica.</p> <p>Crear conceptes a partir de respostes</p> <p>Presentació de més dinàmiques en el cas que hi ha més temps.</p> <p>Avaluació i conclusions; què és el que ens han dit o ens han fet pensar la dinàmiques que s'han realitzat a l'aula. Què vol dir el concepte que s'ha treballat. Per què es creu que s'ha treballat.</p>

Taula 4 Seqüenciació

La funció del discent en aquest cas és imprescindible doncs ha de ser participatiu i actiu, ja que si no assoleix els coneixements després podria tenir dubtes conceptuals alhora de realitzar el servei. Una manera de saber si el jove és actiu o no, és a partir de la seva reflexió a l'entorn de les activitats i dinàmiques que es proposen al llarg de les sessions. Es demana una continua reflexió i opinió crítica de totes les situacions que van succeint al llarg del curs. És per tant, una avaluació continuada, doncs l'educador/a i mediador/a volen saber en tot moment en quin procés formatiu està el jove, de tal forma que puguin anar readaptant i reajustant els continguts que se'ls dona.

La tasca de l'educador/a i del mediador/a és la de dirigir les activitats i dinàmiques que són pensades pel grup, tot readaptar-les a les necessitats que es van presentant. Es vol ajudar a desenvolupar a cadascú les capacitats tant individuals com grupals, per treballar habilitats socials. Per tant, han de fer més de guies que de transmissors de coneixements.

Els continguts que s'explicaran van dirigits a l'acció del servei que duran a terme un cop tinguin el certificat de joves guies: les funcions i limitacions del jove guia, les característiques i normatives del centre i les seves rodalies; com tractar amb una persona recent arribada a un centre; les habilitats socials, entre d'altres.

Continguts de les sessions
- Què és un jove guia. Les seves funcions i límits
- Coneixement de l'espai físic, com moure's pel centre.
- Normativa dels professors
- Prejudicis i estereotips
- Recursos del barri
- Formes de solucionar els conflictes i la mediació.

Taula5. Continguts

Tots aquests continguts són distribuïts al llarg de set sessions i en funció de com sigui el grup es treballaran uns aspectes amb més èmfasis que no pas uns altres. Les seqüències de cada sessió són similars en totes elles. Els continguts s'expressen a partir de dinàmiques que aconseguen que el discent pugui aprendre sense la necessitat de ser una classe magistral i això motiva molt als joves, doncs se'ls presenta una manera diferent d'aprendre que els és original i engrescadora. Quan s'acaben les sessions es dona per finalitzada la part formativa.

Al final del curs, es realitza una celebració final on hi participa l'alcalde i els regidors d'educació i

de nova ciutadania, els educadors, mediadors, tècnics del projecte, professorat del centre, joves guia i pares d'aquests per donar un reconeixement als alumnes que voluntàriament han volgut participar en el projecte. Amb aquest acte es dóna per finalitzada la part de la formació.

Realització del servei

Amb l'arribada d'un nouvingut al centre, el procés del servei es posa en marxa. La tasca del referent de centre ara és molt més activa ha de posar en marxa el servei. L'educador/a i el mediador, prèviament, li han traspassat informació de tots els continguts que s'han treballat a les sessions i les característiques de cada jove guia, per tal que el referent tingui una idea més ajustada de les aptituds que pot desenvolupar cadascun. Aquesta informació, facilita la tasca al referent per que aquest pugui realitzar les parelles per començar l'acció.

Quan el nouvingut arriba al centre i ja està situat al curs que li pertoca, se li busca un jove guia en funció de les necessitats que es puguin percebre del nouvingut i les aptituds que hagi desenvolupat el jove guia en les sessions teòriques. Es valora si necessitaran d'alguna persona que faci de traductor, si realitzen el mateix curs o si estan a la mateixa classe.

És el moment en que el referent presenta al jove guia i al nouvingut i alhora l'inici de la relació de guiatge entre els dos joves. El principi d'un conjunt d'aprenentatges que s'aniran desenvolupant al moment d'aquest: posen en marxa el contacte i la riquesa intercultural. Es crea una relació de reciprocitat, ja que tots dos aprenen un de l'altre.

El referent paral·lelament va observant i fent un seguiment de com es realitza l'acció; com els joves guies van desenvolupant les seves capacitats i aptituds i com va adaptant-se al centre el nouvingut. Manté reunions assíduament amb el jove guia per poder resoldre les dificultats amb les que s'hi va trobant. Alhora també ha d'estar pendent del nouvingut i comprovar si el procés que s'està realitzant es l'adequat.

Al llarg del guiatge el nouvingut va situant i adaptant-se; doncs el jove guia el va conduint per la comunitat educativa, l'espai físic del centre, l'equip directiu i el claustre docent, les normatives, les característiques més importants del centre o els horaris i calendaris de curs.

El jove guia cada cop va desvinculant-se una mica més com a guia en el moment que veu que el nouvingut s'està integrant. La durada d'aquest procés dependrà de les necessitats del nouvingut. El jove guia haurà d'assegurar-se que aquest vagi assimilant els elements que cal saber per moure's

amb llibertat pel centre. Per tant, és un procés que depèn de cada jove, de com el nouvingut s'adapti al centre i de com el jove guia realitzi el servei. Qui decideix que el procés s'ha acabat és aquest mateix amb l'aprovació o no del referent. Amb aquest element el que s'està potenciant és la immersió total i la participació activa en el projecte Joves Guia.

Es realitza al llarg de tot el procés, una reflexió continua i un anàlisi per part de tots els agents participatius de com funciona el procés. El projecte s'ha d'anar adaptant a les necessitats emergents del centre. En aquesta etapa el referent del centre és el més adequat per desenvolupar aquesta tasca, tot i que posteriorment es realitza un retorn a l'educador/a de nova ciutadania.

Organització del servei	
1r.	Arribada del nouvingut al centre. Acollida del professorat. Ubicació del nouvingut al curs i any que li correspon.
2nd.	Referent posa en contacte nouvingut i jove guia.
3r.	Realització del guiatge. Acollida
4t.	Seguiment del referent.
5é.	Fi del guiatge. Quan el nouvingut ja està integrat al centre

Taula 6. L'organització del servei

2.2. Avaluació del projecte

Al llarg de tot el procés que comporta el projecte hi ha una avaluació i reflexió continua. A partir del que va sorgint s'analitza per tal de donar-li una readaptació a les noves necessitats que van sorgint. Per tant, l'avaluació en aquest projecte es realitza de manera transversal i paral·lela a tota activitat que es realitza, a partir d'una continua reflexió del que es fa.

Per poder explicar l'avaluació del projecte, i tenint present que es transversal, s'ha especificat l'avaluació en els diferents punts claus d'aquest; l'inici (els contactes), la formació, el servei i el final del projecte en que es fa una avaluació exhaustiva respecte els resultats finals d'aquest procés.

A l'inici del procés ens trobem amb les primeres relacions que s'estableixen entre els centres educatius i l'ajuntament. En aquesta primera fase s'analitza com s'estableixen els contactes, quins elements han funcionat i quins s'haurien de millorar. Amb aquesta avaluació l'educador/a pot fer-se una idea de com s'implicarà el centre, de les característiques que té aquest i de les seves necessitats més emergents. La tècnica i l'educador/a del pla de Nova Ciutadania s'encarregaran de reflexionar

sobre la seva pròpia pràctica i si aquesta ha estat adequada a la situació amb la que s'han trobat. Si no és així, es procura analitzar per què i de quina manera s'hauria de millorar per una propera ocasió.

Un cop que s'han establert els primers contactes i s'han especificat els punts claus del projecte pel centre en concret, ja es comença la formació. En aquesta part del procés hi ha un conjunt d'avaluacions que es duen a terme paral·lelament. L'avaluació de les sessions per part de tots els agents participants, dels joves a les sessions per part de l'educador/a - mediador/a. Són els que duen a terme la part de la formació i analitzaran les necessitats del grup, els continguts que són donats, com els discents hi participen i quins aprenentatges estan assolint i si aquests són els que s'havien proposat com objectius d'aprenentatge. S'avaluarà a partir de les reflexions que vagin realitzant els joves a final de cada sessió. Per altre costat, es realitza una autoavaluació en la que, els joves analitzaran la seva implicació amb les sessions formatives i alhora valoraran si els aprenentatges que han tingut han estat resultat de les expectatives que tenien a l'inici de la formació.

Els resultats d'aquesta valoració seran compartits amb el referent del centre per tal que aquest sàpiga quins són els punts forts i febles dels joves, i puguin conduir el servei amb bones indicacions. Al servei pren protagonisme el referent i el jove guia, en el moment de l'avaluació i les reflexions sorgeixen principalment dels joves guia. Es pretén realitzar una avaluació en la que el referent i el jove guia estiguin en contacte de manera informal sempre que calgui, però en la que es reuniran a nivell formal tres cops, com a mínim, per poder analitzar la pròpia pràctica i reflexionar sobre els aspectes que desenvolupen les facilitats i les dificultats la que es troben al realitzar aquesta tasca. El primer moment a l'inici de l'acolliment i acompanyament, el segon moment es a mig guiatge i el tercer i últim moment es realitza quan el jove guia ja ha acabat la seva tasca. El referent es preocupa, en aquestes reunions, de com està el nouvingut i quin és el seu procés d'adaptació al centre. En aquesta avaluació els joves guies, a partir de la reflexió, s'adonen que els continguts que han treballat en les sessions estan portant-se a terme amb les seves accions amb el nouvingut. Així doncs, els continguts cada cop són més incorporats en el servei dels joves guia. El referent, alhora, va analitzant com s'està realitzant tot el procés i com està anant la seva tasca en el transcurs del guiatge.

Quan el guiatge s'ha acabat, el referent i l'educador/a es reuneixen per analitzar els resultats de la realització del projecte; com ha funcionat el guiatge, com s'ha adaptat el projecte al centre, quins elements s'haurien de revisar, quines funcions ha realitzat cada participant, què i com s'hauria de

millorar per tal d'aconseguir un bon funcionament del projecte, si s'han aconseguit els reptes que s'havien acordat en els primers contactes, i si no és així, buscar els elements que podrien haver estat la causa d'aquest resultat.

Per últim per part de l'educador/a es buscarà avaluar i analitzar el projecte independentment amb el referent, amb el jove guia i amb el nouvingut. Aquests tres analitzaran el projecte des de la seva perspectiva i això donarà una globalitat a l'educador/a del projecte en cada centre en específic.

L'avaluació continuada i la reflexió específica de cada participant del projecte ajuda a percebre les mancances i dificultats que pot tenir el projecte i això fa que es pugui proposar millores per tal d'obtenir els resultats esperats més satisfactòriament. Els resultats que s'obtenen amb l'avaluació faciliten les readaptacions del projecte a partir de les necessitats de cada centre.

Totes aquestes reflexions que es van treballant al llarg del projecte són recollides per comparar-les amb els objectius que s'havien plantejat i poder treure'n conclusions. Des de l'equip de Nova Ciutadania tenen molta cura amb aquesta part, doncs es vol que les iniciatives que es presenten als centres siguin útils i responguin a les necessitats reals dels centres. Tenen molt present que cada centre és únic i irrepètible.

Procés d'avaluació	Participants	Continguts d'avaluació
Inici (parteneriat)	Equip directiu del centre Tècnic i educador de nova ciutadania	. Com es realitza el contacte . Com es realitza l'adaptació del projecte . Quina implicació demostra cada institució
Formació	Educador/a i Mediator/a Jove Guia	. el funcionament de les sessions . l'adequació dels continguts al grup . la participació del joves . la tasca de l'educador/a i mediator/a
Servei	Referent Jove Guia Educador/a (de forma externa)	. com es duu a terme l'acció de guiatge . les necessitats amb les que es va trobant el jove guia . dificultats i mancances de l'acció de guiatge . els aprenentatges que es van posant en pràctica i relacionats amb les sessions teòriques . com respon el nouvingut.

		. la tasca del referent
Final	Referent	. els resultats globals del projecte
	Jove guia	. quins aspectes cal millorar
	Nouvingut	. quins objectius s'han assolit i quins no.

Taula 7. Procés d'avaluació

3. Resultats de l'estudi

El projecte presentat és una bona pràctica educativa d'aprenentatge servei i que alhora treballa la multiculturalitat mitjançant l'interculturalitat. Els *Joves Guia de Mataró* combina els requisits bàsics dels projectes d'aprenentatge servei, ja que disposa d'uns aprenentatges específics que són els necessaris per realitzar un servei a la comunitat, d'una participació de tots els membres que formen part del projecte, d'una reflexió continuada al llarg de tot el procés, d'un servei destinat a donar resposta a uns reptes socials i d'una intencionalitat educativa que serveix de fil conductor en tot el procés.

Al llarg del desenvolupament del projecte apareixen elements que tracten la multiculturalitat de manera intercultural; uns espais de convivència entre nouvinguts i joves guia, en els que hi ha un intercanvi quasi natural de hàbits, pensaments, i accions. El projecte busca superar les quatre actituds que apareixen quan hi ha multiculturalitat: l'aïllament i l'ignorància, l'indiferència i el menyspreu; la condemna i la conquesta; o la coexistència i la comunicació (Panikkar 2004, 29) per arribar a la convergència i el diàleg. Es vol evitar que cada cultura visqui tancada en sí mateixa, que l'altre cultura sigui un rival, una amenaça contra la qual s'ha de reaccionar o suprimir. Es tracta de treballar per la curiositat de l'altre, trobar en l'altre una descoberta i vetllar per una influència recíproca; la cultura de l'altre es presenta com un complement a la pròpia.

Quan es va realitzar l'etnografia del projecte va ser des del prisma de l'interculturalitat, i alhora veure com d'aprenentatge servei podia treballar en aquesta línia. Es podria dir que el programa creat resol amb èxit aquest repte, un joves acullen a d'altres de nouvinguts, i d'aquesta trobada ambdós en treuen benefici, reciprocitat. És un projecte que prova de descobrir "alter" en el diàleg (Panikkar 2004, 35). En aquest projecte es pren consciència de l'altre com quelcom propi, del qual s'aprèn i alhora es dialoga. D'aquesta manera apareixen actituds de diàleg diagonal, el qual no prova de convèncer a l'altre sinó de buscar amb ell una veritat sotmesa a la dialèctica. Suposa una confiança recíproca en un aventurar-se tots dos a allò desconegut (Panikkar 2004). El projecte Joves Guia

busca justament això, el diàleg dels signes i de les accions que permeten descobrir en l'altre allò desconegut: els joves guies se'ls forma per tal que siguin facilitadors de diàleg, acollidors; i els nouvinguts se'ls convida a dialogar amb allò desconegut i mostrar allò que és desconegut pels altres.

Per tal que aquest projecte permeti crear aquest espai de diàleg, cal que es tinguin en compte una sèrie d'aspectes que es consideren imprescindibles pel seu desenvolupament o/i la seva rèplica. És per això que és aconsellable reflexionar sobre els diferents aspectes que tot seguit s'apunten: en primer lloc es parla sobre les necessitats per desenvolupar projecte; en segon lloc sobre els espais reals per poder-lo dur a terme; en tercer lloc la participació voluntària de tots els participants; en quart lloc la coherència imprescindible entre el projecte i el centre en el que es realitza; i en cinquè i últim lloc la importància de la reflexió continua. Aquest conjunt de requisits són els que caldria revisar en els projectes de Joves Guia que es vulgui dur a terme, ja que poden facilitar la seva aplicació; és per aquest motiu que s'expliquen amb més detall a continuació.

- **Necessitats reals.** El centre educatiu ha de poder detectar la seva realitat, i treure'n unes valoracions sobre la necessitat de l'aplicació del projecte. Es fa imprescindible que es visualitzi si la població nouvinguda no es relaciona de forma natural amb la resta dels joves que hi ha al centre. S'ha de poder valorar específicament si és realment essencial que aquest projecte d'aprenentatge servei doni resposta als reptes que es plantegen en el centre o si pel contrari, és plantegi un altre dinàmica o actuació.
- **Els espais de diàleg.** Quan es pensa en el projecte de Joves Guies és important assegurar els espais en els quals els joves puguin convida el dia a dia, ja que són en aquests espais on apareixeran els diàlegs reals de pensament i d'acció: la reciprocitat, l'empatia, el compartir. Habilitats que es posen el joc en el moment del servei i que cal cuidar per obtenir els resultats que s'esperen en l'aplicació del projecte.
- **Participació voluntària.** Perquè el projecte es pugui realitzar amb èxit, val de l'existència d'una participació voluntària i permanent en tot el procés del/la referent, de l'educador/a, del mediador/a i del jove guia, però també apareix la voluntat de que el nouvingut vulgui participar. El diàleg diagonal només apareixerà amb l'aparició voluntària de cada participant; per tant, l'èxit del projecte només serà possible si tots

els participants han entrat a formar-hi part de forma lliure i convençuda.

- La coherència. Les actituds que proposa aquest projecte fa que cadascú dels parteners entengui quines són les seves posicions. Si el projecte funciona a contracorrent de les actuacions i procediments que imposa el centre, hi haurà incoherència i per tant, desconexió entre les actuacions i actituds dels joves guies i els nousvinguts i la resta de la institució. Tots els estaments que estan implicats en la realització del projecte han de tenir clar quin és el paradigma sobre el que es vol construir la realitat.
- La reflexió. Com en qualsevol projecte d'aprenentatge servei, sense reflexió no hi ha aprenentatge, però tampoc hi ha servei diferenciat, i aquest cas no és diferent. L'element que permet veure si l'actitud d'interculturalitat és assolida, no és només en l'acció sinó en la presa de consciència d'allò que es realitza. Pensar en allò que es fa, interioritzar-ho i alhora veure que té un sentit i una explicació, fa que el qui realitza les accions li doni importància. És quan pren valor aquella acció que realitzada de la mateixa manera però sense un anàlisi detallat podria ser transparent.

Bibliografia

Abdallah-Pretceille, M. (2001) *La educación intercultural*. Barcelona. Idea Books.

Essomba, M.A. (coord.) (2006) *Construir la escuela intercultural. Reflexiones y propuestas para trabajar la diversidad étnica y cultural*. Barcelona. Graó.

Panikkar, R. (2004) *Pau i interculturalitat. Una reflexió filosòfica*. Barcelona. Proa.

Puig, J. M.; Batlle, R.; Bosch, C. i Palos, J.(2006) *Aprenentatge servei. Educar per a la ciutadania*. Barcelona. Octaedro i Fundació Jaume Bofill.